

DENET DUYURU

Vergi

AUDIT | TAX | ADVISORY

For the latest from BDO Turkey, follow us

Duyuru Tarihi : 18.03.2021
Duyuru No : 2021/042
Yayımlandığı Yer : Bu yazı 17.03.2021 tarihli www.muhasibetr.com sitesinde yayımlanmıştır.

Adem KEFELİOĞLU
Yeminli Mali Müşavir
adem.kefelioglu@bdo.com.tr
<https://orcid.org/0000-0002-8867-4418>

YATIRIM TEŞVİK UYGULAMALARI, PROJE BAZLI DESTEKLER ve HAMLE PROGRAMI

Giriş:

Yatırımlar, Bakanlar Kurulu Kararı ve bu kararın uygulanmasına ilişkin Tebliğ hükümleri çerçevesinde desteklenmektedir.

Eskiden beri uygulanan yatırım teşvik mevzuatı farklı bir anlayışla 2012 yılında güncellenmiştir.

Bu kapsamda yatırım teşvik sistemimizin omurgasını **2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar** (19.06.2012 R.G.) ve bu karara ilişkin **2012/1 sayılı Uygulama Tebliği** (20.06.2012 R.G.) oluşturmaktadır.

BDO Yayıncılık A.Ş.

Eski Büyükdere Cad. No.14
Park Plaza Kat:4
34398 Maslak/İstanbul
Turkey

Tel: +90 212 365 62 00
Fax: +90 212 365 62 02
e-mail: bdo@bdo.com.tr
www.bdo.com.tr

Garantisi ile sınırlı bir Birleşik Krallık şirketi olan BDO International Limited'in üyesi ve bir Türk anonim şirketi olan BDO Yayıncılık A.Ş., bağımsız üye kuruluşlardan oluşan BDO ağıının bir parçasını teşkil etmektedir.

BDO International global ağıının toplam gelirleri 2020 yılında 10,3 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. BDO, 167'dan fazla ülkede bulunan 1.658 ofiste faaliyet göstermekte olup, bu ofislerde denetim ve danışmanlık hizmetleri veren ortaklar dahil dünya çapında 91.054 kişi çalışmaktadır.

Dikkat ve titizlikle hazırlanan bu yayın, geniş anlamda görüşleri içermekte olup, genel bir yol gösterici olarak değerlendirilmelidir. Özel durumlara ilgili olarak, mesleki görüş ve yardım almadan, bu yayına dayanarak uygulamalarda bulunulmamalıdır. Bu konuların kendi özel durumunuza ilişkin etkilerini görüşmek için BDO Yayıncılık A.Ş. ile temas kurabilirsiniz. Bu yayındaki bilgilere dayanarak belli eylemlerde bulunmak veya bulunmamak nedeniyle doğabilecek zararlar nedeniyle, BDO Yayıncılık A.Ş. ve ortakları, çalışanları ile yazarları herhangi bir yükümlülük veya sorumluluk kabul etmemektedirler.

O günden bugüne yatırımcı talepleri, sektör ve ülke ihtiyaçları doğrultusunda bahse konu Teşvik Kararnamesi ve Uygulama Tebliğinde çok sayıda değişiklik yapılmıştır.

2016/9495 sayılı Karar ile 2016 yılında teşvik sisteminden beklenen verimin alınamadığı alanlar için kamuoyunda **SÜPER Teşvikler** diye bilinen, proje bazlı teşvik sistemi getirilmiştir.

2018/11201 sayılı Karar ile 2018 yılında doğu ve güneydoğuda bulunan 23 ilimizi kapsayan ve imalat, çağrı ve veri merkezi yatırımlarını destekleyen **cazibe merkezleri programı** başlatılmıştır.

2019 yılında **Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi** adı altında, öncelikli ürünlerin üretimine dönük, stratejik veya proje bazlı desteklerden yararlanabilen, bir anlamda **hibrit** diyebileceğimiz **HAMLE Programı** başlatılmıştır. Bu düzenleme 07 Ağustos 2019 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan; 1402 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 2012/3305 sayılı Karar'da ve 1403 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 2016/9495 sayılı Karar'da değişiklik yapılmak suretiyle gerçekleştirilmiştir.

Çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde yatırım teşvik uygulamalarına, destek unsurlarına, proje bazlı destek programı ile hamle programına kısaca yer verilmiştir.

Yatırım teşvik sistemleri hakkında detaylı bilgi için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı <https://www.sanayi.gov.tr/destek-ve-tesvikler/yatirim-tesvik-sistemleri> web sayfasında bulunan bilgilerden yararlanabilir yahut Teşvik Kararnameleri ile Uygulama Tebliğlerine bakabilirsiniz.

Yatırım Kararlarının Alınmasında Yatırım Teşviklerinin Yeri ve Önemi:

Devletlerin günümüzde en önemli görevlerinden birisi ekonomik ve sosyal yapının geliştirilmesidir. Bunu için vergilerle, vergi oranlarıyla, değişik tarifeler, kotalar ve sübvansiyonlarla, sermaye hareketleri ve faiz oranlarıyla ekonomiye doğrudan ya da dolaylı olarak müdahale edilmektedir. İşte bu müdahale araçlarının birçoğunu bünyesinde barındıran teşvik sistemi, ekonomiye müdahale araçlarının en dinamik olanlarından bir tanesidir.

Teşvik sistemleri bütçe imkânları, sektör ve ülke ihtiyaçlarının yanı sıra, uluslararası yükümlülüklerimiz de dikkate alınarak şekillendirilmektedir. Bu yükümlülükler kapsamında **modernizasyon hariç tersane yatırımları**, **demir çelik yatırımları**, **sentetik iplik, elyaf** gibi yatırım konuları desteklenememektedir.

Teşvik sistemimiz içinde şüphesiz en önemli teşviklerden birisi olan yatırım teşvikleriyle;

- Az gelişmiş bölgelere sağlanan yatırım desteklerinin artırılması,
- Bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını azaltılması,
- İstihdamı artırılması,
- Ülke sanayini uluslararası rekabete açılması,
- Cari açığın azaltılması amacıyla ithalat bağımlılığı yüksek olan ara malı ve ürünlerin üretilmesinin artırılması,
- Teknolojik dönüşümü sağlayacak yüksek ve orta-yüksek teknoloji içeren yatırımların desteklenmesi,
- Özel sektörde sermaye birikiminin artırılması,
- Organize sanayi bölgeleri ve endüstri bölgelerinde kümelenmenin sağlanması

hedeflenmektedir.

Yatırım kararlarında teşvik çok önemli olmakla beraber, tek başına yeterli değildir. Zira yatırım kararlarının alınmasında, enerji veya hammaddeye yakınlık, finansman imkânları, yatırımın yeri, altyapı olanakları, pazara yakınlık, lojistik imkânları, ucuz işgücü, kalifiye personel, karlılık oranı, yatırımın geri ödeme süresi, ulusal mevzuat, hukukî güvenlik, ekonomik ve siyasi istikrar gibi başka pek çok unsur etkili olmaktadır.

Yatırım Teşvik Uygulamaları:

İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmasına göre ülkemiz altı farklı bölgeye ayrılmış olup, 2012/3305 no.lu Teşvik Kararnamesi ile teşvik belgesi kapsamında gerçekleştirilecek genel, bölgesel, stratejik ve öncelikli yatırımlar destek kapsamına alınmıştır.

Teşvik mevzuatına göre özetle;

Bölgesel teşvik uygulamalarıyla bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarının azaltılması, istihdamın, üretim ve ihracat potansiyelinin artırılması hedeflenmiştir.

Yüksek teknoloji ürünlerin üretilmesine yönelik, **öncelikli yatırım** konularında gerçekleştirilen yatırımlar 5. bölge desteklerinden yararlanırken, OECD teknoloji yoğunluk tanımına göre, orta-yüksek teknoloji sanayi sınıfında yer alan **teknolojik yatırımlar**, İstanbul ili hariç 4.bölge desteklerinden yararlandırılır.

Öncelikli yahut teknolojik yatırımların gelişmişlik düzeyi daha düşük bölgelerde gerçekleştirilmesi durumunda, söz konusu yatırımlar buldukları bölgelerde uygulanan bölgesel desteklerden yararlandırılır.

Dışa bağımlılığı azaltan, katma değeri yüksek, asgari 50 Milyon Türk Lirasının üzerindeki yatırımlar **stratejik yatırım** olarak desteklerden yararlandırılır. Teşvik edilmeyecek yatırım konuları dışında kalan diğer tüm yatırımlar ise **genel teşvik** uygulamaları kapsamında desteklenmektedir.

Teşvik belgesi kapsamında yatırımlara sağlanan destek unsurları aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. *(Bu tablo Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yatırım Teşvik Uygulamaları Ocak 2021 Sunumundan uyarlanmıştır. www.sanayi.gov.tr)*

Destek Unsurları	Genel Teşvik Uyg.	Bölgesel Teşvik Uyg.	Öncelikli Yatırımların Teşviki	Stratejik Yatırımların Teşviki
KDV İstisnası	✓	✓	✓	✓
Gümrük Vergisi Muafiyeti	✓	✓	✓	✓
Vergi İndirimi		✓	✓	✓
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği		✓	✓	✓
Gelir Vergisi Stopajı Desteği	✓	✓	✓	✓
Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği		✓	✓	✓
Faiz ve Kâr Payı Desteği		✓	✓	✓
Yatırım Yeri Tahsisi		✓	✓	✓
KDV İadesi				✓

Kamuya ait arazilerin belge kapsamında yatırımcıya irtifak hakkıyla tahsisleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı Milli Emlak Genel Müdürlüğüne sağlanmaktadır.

Faiz ve kâr payı desteği 1. ve 2. bölgelerde gerçekleştirilen yatırımlar hariç, diğer bölgeler için sağlanmaktadır.

Sigorta primi işçi hissesi ile gelir vergisi stopaj desteği sadece 6. bölgede gerçekleştirilen yatırımlar için sağlanmaktadır.

Vergi indirimi ve sigorta primi işveren hissesi bakımından;

- Organize Sanayi Bölgesinde yapılacak yatırımlar,
- İmalat sanayine yönelik Endüstri Bölgesinde gerçekleştirilecek yatırımlar,
- Sektörel işbirliğine dayalı yatırımlar,
- 01.01.2021 tarihinden geçerli olmak üzere, belirlenen bazı ilçelerde gerçekleştirilen yatırımlar

bir alt bölge desteklerinden yararlandırılır.

KDV iadesi, sabit yatırım tutarı 500 Milyon Türk Lirasının üzerindeki stratejik yatırımlara ilişkin bina inşaat harcamaları ile 2017-2021 yıllarında **imalat sektöründe gerçekleştirilecek** teşvik belgeli tüm yatırımlara ilişkin **bina inşaat** harcamaları için söz konusudur. (KDVK Geç. Madde 37).

Proje Bazlı Destek Programı:

2016 yılında teşvik sisteminden beklenen verimin alınmadığı alanlar için kamuoyunda SÜPER TEŞVİKLER diye bilinen, proje bazlı teşvik sistemi getirilmiştir.

Asgari 500 Milyon Türk Liranın üzerinde, istenilen şartları sağlayan ve desteklenmesi uygun görülen yatırımlar proje bazlı desteklenebilmektedir.

Proje bazlı yatırımlara sağlanabilecek destek unsurları şöyledir: *(Bu tablo Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının web sitesinden alınmıştır. www.sanayi.gov.tr)*

Vergisel Destekler	İstihdam Destekleri	Finansman Destekleri	Yatırım Yeri ile İlgili Destekler	Diğer Destekler
KDV İstisnası	Sigorta Primi İşveren Hissesi	Enerji Desteği	Altyapı Desteği	İzin, Tahsis, Ruhsat, Lisans ve Tescil Kolaylığı
Gümrük Vergisi Muafiyeti	Gelir Vergisi Stopajı Desteği	Faiz ve Kar Payı Desteği		
Vergi İndirimi	Nitelikli Personel Desteği	Sermaye Katkısı	Yatırım Yeri Tahsisi	Kamu Alım Garantisi
KDV İadesi		Hibe Desteği		

Proje bazlı teşvik kapsamına yatırım teşvik belgesi alınan yatırımlara;

- Yapılan yatırımın **2 katına kadar** vergi indirimi sağlanabiliyor,
- Sigorta primi işveren hissesi ile gelir stopaj desteği, **asgari ücretin brüt tutarıyla sınırlı olmaksızın** verilebiliyor,
- 10 yıl süreyle tüketilen enerjinin **%50 sine kadar enerji desteği** sağlanabiliyor,
- Nitelikli personel ücretleri **asgari ücretin 20 katına kadar**, beş yıl boyunca Bakanlıkça karşılanabiliyor,
- Yatırımcı şirketlere %49'a kadar kamu ortaklığı yoluyla **sermaye desteği** sağlanabiliyor. (10 yıl içerisinde kamu hisselerinin devredilmesi yahut halka arz edilerek çıkmak şartıyla).

Proje bazlı yatırımlarda müracaat yöntemi, çağrı yahut davet usulüne göre yapılabilmekle birlikte, fiili uygulama **davet usulü** şeklinde gerçekleşmektedir.

Bakanlıkça uygun görülen projeler Cumhurbaşkanının onayına sunulmakta ve onaylanan projeler Resmî Gazetede yayımlanmaktadır.

Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi (Hamle Programı):

Orta - yüksek ve yüksek teknoloji sektörlerdeki katma değerli ya da kritik öneme sahip ürünlerin yerli kabiliyetlerle üretimine yönelik yatırım projelerine **hamle programı** kapsamında destek verilmektedir.

Bu program, dış ticaret verileri, talep gelişimi, rekabet yoğunluğu gibi çeşitli kriterler dikkate alınarak, orta-yüksek ve yüksek teknoloji sektörlerdeki ürünlerin ve bu sektörlerin gelişimi için kritik ürünlerin **Öncelikli Ürün Listesi** ile belirlenmesi ve bu ürünlerin Ar-Ge, yatırım ve üretim süreçlerinin bütüncül bir yaklaşımla desteklenmesine yönelik bir destek programıdır.

Stratejik yahut proje bazlı **asgari yatırım tutarlarını sağlayamayan** katma değeri yüksek yatırımlar için geliştirilmiş, öncelikli ürün listesindeki ürünlerin üretimine yönelik yatırımlardır.

Dolayısıyla Hamle programı stratejik yahut proje bazlı yatırımları bünyesinde barındıran, bir çeşit **hibrit** programlardır. Bu yatırımlara TÜBİTAK'tan Ar-Ge, KOSGEB'den Kobi desteği de sağlanabilmektedir.

Öncelikli ürün listeleri Resmî Gazetede yayımlanmakta ve **çağrı usulüyle** yatırımcılara duyurulmaktadır. Halihazırda farklı sektörlerden 919 ürün öncelikli olarak belirlenmiştir. Ayrıca 2021 yılı çağrı planı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına ait <http://hamle.gov.tr/Files/resimler/Hamle-Yeni-Donem-3-01.png> adresinde yayımlanmıştır.

Öncelikli ürün listesindeki ürünlerin üretimine yönelik yatırımlardan uygun görülenler **Stratejik Yatırım** koşulları aranmaksızın bu kapsama alınabilmektedir.

Yatırım tutarı 50 Milyon TL ile 500 Milyon TL arasında olup, öncelikli ürün listesindeki ürünlerin üretimine yönelik yatırımlardan uygun görülenler **Proje Bazlı Teşvik** sistemi kapsamına da alınabilmektedir.

Başvurular www.hamle.gov.tr portalı üzerinden Bakanlık yapılmaktadır. Proje değerlendirme komitesince, proje bazlı teşvik kapsamına alınan yatırımlar ayrıca Cumhurbaşkanının onayına sunulmaktadır.

Sonuç ve Değerlendirmemiz:

Ülkemizde uygulanan yatırım teşvik sistemi, diğer ülke uygulamalarını da dikkate alan geniş, çok kapsamlı ve iddialı bir sistemdir. Ancak halen sanayimizin ve/veya ihracatımızın içinde yüksek teknoloji ürünlerin payı %3'ler mertebesinde olup, arzu edilen düzeyde değildir.